

STOKLARIN DEĞERLEMESİ

Stoklar maliyet bedeli ile değeri

- Gerçek maliyetlerin tam olarak tespit edildiği işletmelerde **fiili maliyet yöntemi** kullanılır ve her ürünün maliyetinin ayrı ayrı hesaplanarak stok değeri belirlenir.

Gerçek Maliyetlerin net olarak belirlenemediği durumlarda ise aşağıdaki yöntemler kullanılır (VUK) :

- **Ortalama Maliyet Yöntemi:** Özellikle farklı miktar ve tutarda ürün gruplarını alıp satan işletmelerin ortalama bir maliyet hesaplayarak stok değerini belirlediği yöntemdir. 3'e ayrılır:
 - > Basit Ortalama: Sadece alış fiyatlarının ortalaması alınır.
 - > Ağırlıklı Ortalama: Alış Fiyatlarıyla birlikte miktarları da hesaba katarak ortalama alınır.
 - > Hareketli Ağırlıklı Ortalama: Her alış sonrası yeni bir ağırlıklı ortalama maliyet hesaplanır.

- **İlk Giren İlk Çıkar (FIFO) Yöntemi:**

Stoklara ilk giren malın önce satıldığı varsayımıyla stok değerinin belirlendiği yöntemdir.

- **Son Giren İlk Çıkar (LIFO) Yöntemi:**

Stoklara son giren malın önce satıldığı varsayımıyla stok değerinin belirlendiği yöntemdir.

ÖRNEK

İşletmenin dönemdeki stok hareketleri aşağıdaki gibidir.

01.01.2020 D.B.S. = 1.500 adet x 200 TL = 300.000 TL

09.01.2020 Alış = 500 adet x 300 TL = 150.000 TL

23.01.2020 Alış = 2.000 adet x 400 TL = 800.000 TL

24.01.2020 Satış = 2.500 adet x 500 TL = 1.250.000 TL

Buna göre Satışın Maliyetini ve DSS tutarını aşağıdaki yöntemlere göre hesaplayınız.

- a) Basit Ortalama Maliyet Yöntemi
- b) Ağırlıklı Ortalama Maliyet Yöntemi
- c) FIFO Yöntemi
- d) LIFO Yöntemi

a. $(200 + 300 + 400) / 3 = 300 \text{ TL}$

STMM = $2.500 \times 300 = 750.000 \text{ TL}$

DSS = $1.500 \times 300 = 450.000 \text{ TL}$

b.
$$\frac{(1.500 \times 200) + (500 \times 300) + (2.000 \times 400)}{4.000} = 312,5$$

STMM = $2.500 \times 300 = 750.000 \text{ TL}$

DSS = $1.500 \times 300 = 450.000 \text{ TL}$

c. **STMM** = $(1.500 \times 200) + (500 \times 300) + (500 \times 400)$
= 650.000 TL

DSS = $(1.500 \times 400) = 600.000 \text{ TL}$

d. **STMM** = $(2000 \times 400) + (500 \times 300) = 950.000$

DSS = $(1.500 \times 200) = 300.000 \text{ TL}$

EMSAL BEDEL

Gerçek bedeli belli olmayan ve belirlenemeyen bir malın satılması halinde emsaline haiz olacağı değerdir. Sırasıyla 3 şekilde belirlenir:

- **Ortalama Fiyat Esası:** Aynı cins malların değerlemesinde kullanılır. Sıra ile değerlemenin yapılacağı ayda veya bir önceki veya daha önceki aylarda yapılmış olan satış bedeli esas alınır. Ancak bunun için söz konusu malın ölçülebilir olması, son 2 ayda satış yapılmış olması satılmış olan mal miktarının değerlendirilecek malın %25'inden az olmaması gerekmektedir.
- **Maliyet Bedeli Esası:** Ortalama fiyat esası kullanılamıyor ve maliyetler biliniyor ise Toptan satışlarda %5 perakende satışlarda %10 kar konularak fiyat belirlenir.
- **Takdir Esası:** ilk 2 yöntem uygulanamıyorsa ilgili vergi dairesince oluşturulmuş olan takdir komisyonuna başvurulur.

ÖRNEK

İşletme Haziran ayında 1.500 adet tuğlayı Ortak A'nın evi için kullanmıştır. Ortak A Emsal bedel üzerinden ödemeyi peşin yapmıştır. 2020 yılındaki satış miktar ve fiyatları aşağıdaki gibidir:

Haziran:	350 adet	2,5 TL
Mayıs:	450 adet	2 TL
Nisan:	500 adet	1,5 TL

100 KASA

3.300

600 YURT İÇİ ŞATIŞ

3.000

391 HSP. KDV.

300

DEĞERİ DÜŞEN MALLAR

- Herhangi bir yangın, bozulma, doğal afet vb. durumlar neticesinde değerinde önemli azalış olan mallar emsal bedel ile değerlendirilir.
- Değeri düşen mallar için karşılık hesaplanabilmektedir. Söz konusu karşılık 158 Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı hesabında izlenir. Bu hesap aktif düzenleyici bir hesap olup pasif karakterlidir.
- Karşılık ayrılan stok kaleminin kullanılması ya da satılması halinde ayrılan karşılık 644 Konusu Kalmayan Karşılıklar Hesabına aktarılarak kapatılır.

ZAYİ MALLAR

- Herhangi bir yangın, bozulma, doğal afet vb. durumlar neticesinde emsal bedeli sıfır olan mallardır.
- Bir malın tamamen zayi olup olmadığının tespiti için öncelikle takdir komisyonuna başvurulur. Bu aşamada stoklar 157 Diğer Stoklar hesabında izlenir.
- Takdir komisyonu tarafından stokların zayi olduğu kabul edilirse 689 Diğer Olağan Dışı Gid. Ve Zararlar hesabına kaydedilir.

ÇALINAN MALLAR

- Çalınan stokların ispatı oldukça önemlidir. Bu sebeple sadece işletmenin beyanı geçerli sayılmaz. İspat olabilmesi için çok açık bir şekilde kamera kayırlarının vb. bulunması gerekmektedir.
- Eğer ispat sağlanmışsa stoklar 689 No'lu hesaba kaydedilir. Ancak tam olarak ispat sağlanamamışsa tıpkı bir satış kaydı gibi muhasebeleştirilir ve çalınan mallar stokların maliyetine eklenir.

FİRE

NORMAL FİRE

Doğal iş akışı sürecinde makul orandaki fiziksel kayıplardır. Bu makulluk düzeyi Tic. Ve San. Odası tarafından belirlenir. Normal fire malın maliyetine eklenebileceği gibi 659 Diğ. Ol. Gid. ve Zararlar hesabında muhasebeleştirilir.

ANORMAL FİRE

Doğal iş akışı sürecinde Makul olmayan değer kayıplarıdır. 689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar hesabında muhasebeleştirilir.

ÖRNEKLER

1. Sel baskını sonucu depodaki 200.000 TL değerindeki ticari mal bozulmuştur. Takdir komisyonuna başvurulmuş ve komisyon malların zayi olduğuna karar vermiştir.
2. Depoda çıkan yangın sonucu ticari mallar değer kaybına uğramıştır. Takdir komisyonu 20.000 TL'lik değer kaybı tespit etmiş ve tamamı için karşılık ayrılmasına karar verilmiştir.

ÖRNEKLER

3. Depodan 10.000 TL değerinde ticari mal çalınmıştır. Kamera kayıtlarında ticari malların içeriği tam olarak tespit edilememektedir. Malların emsal bedeli 12.000 TL'dir.
4. İşletmenin ticari mallarında 15.000 TL'lik anormal fire tespit edilmiştir.

ÖRNEKLER

157 DİĞER STOKLAR 200.000

153 TİCARİ MAL 200.000

689 DİĞ.OL.DIŞI GİD.ZAR. 200.000

157 DİĞER STOKLAR 200.000

157 DİĞER STOKLAR 20.000

153 TİCARİ MAL 20.000

654 KARŞILIK GİD. 20.000

158 STOK DEĞ.DÜŞ.KARŞ 20.000

ÖRNEKLER

127 DİĞER ALACAKLAR	13.200
---------------------	--------

600 YURT İÇİ SAT.	12.000
-------------------	--------

391 HSP.KDV.	1.200
--------------	-------

621 SAT. TİC. MAL MALİYETİ	10.000
----------------------------	--------

153 TİCARİ MAL	10.000
----------------	--------

689 DİĞ.OL.DIŞI GİD.ZAR.	15.000
--------------------------	--------

153 TİCARİ MAL	15.000
----------------	--------
